

ФОРМУВАННЯ МАТРИЦІ ABC ТА XYZ-АНАЛІЗУ – ШЛЯХ СКОРОЧЕННЯ ОПЕРАЦІЙНИХ ФІНАНСОВИХ РИЗИКІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

*Дроботя Я. А.
кандидат економічних наук, доцент*

Операційні фінансові ризики – це ризики пов'язані із запасами товарно-матеріальних цінностей, грошовими коштами та із дебіторською заборгованістю [1].

Оскільки сільськогосподарські підприємства мають значні обсяги запасів, що пов'язано з довготривалістю операційного циклу та сезонністю, то відповідно і ризики, що пов'язані із запасами для підприємств даної галузі є більш значущими порівняно із ризиками грошових коштів та дебіторської заборгованості.

А тому з метою зменшення даних ризиків потрібно шукати шляхи ефективної оптимізації як виробничих запасів, так і запасів готової продукції.

До таких методів оптимізації запасів, які є досить простими у використанні, однак майже незадіяні вітчизняними підприємствами слід віднести ABC- та XYZ-аналіз та формування матриці управління запасами на основі поєднання даних аналізів [3, с. 142-148; 4, с.134-141; 5; 6].

Згідно аналізу ABC запаси необхідно розподілити на три групи:

- група А (близько 20 % обсягу запасів, які становлять 80 % вартості запасів) – найдорожча та потребує постійного контролю;
- група В (близько 30 % обсягу запасів, які становлять близько 10 % вартості запасів) – середня, що потребує періодичного контролю;
- група С (найчисельніші запаси – близько 50 % обсягу запасів, однак їх вартість є незначною – близько 10 % загальної вартості), що потребує найменшої уваги та періодичного контролю [2, с. 92; 5].

На думку А. Н. Стерлігової, виділяючи класифікаційні групи, доцільно використовувати метод побудови кумулятивної кривої на базі таблиці ABC-класифікації [6]. Слід зазначити, що для кожної групи ABC-класифікації підходи до управління будуть відрізнятися.

Доповненням до ABC - аналізу є аналіз XYZ, що передбачає аналіз та групування запасів за точністю прогнозування та споживання запасів з використанням показника коефіцієнта варіації [5].

На основі поєднання ABC- та XYZ-аналізу необхідно сформувати матрицю управління запасами. Згідно даної матриці всі запаси поділяться на наступні групи: AX, AZ, BX, CX, CZ і управління запасами буде залежати від вартісної оцінки запасів та точності прогнозування.

Слід зазначити, що використання даних аналізів в межах сільськогосподарських підприємств має певні особливості, зокрема:

- досить часто запаси готової продукції тваринництва є малочисельними, що ускладнює можливості використання ABC- та XYZ-аналізу та їх поєднань;

- виробничі запаси рослинництва мають значну чисельність групи С, що пов'язано із незначною питомою вагою багатьох запасів;
- у складі виробничих запасів рослинництва значну питому вагу займають промислові запаси такі як паливо, мінеральні добрива, а тому вони завжди належать до групи А;
- досить часто всі виробничі запаси рослинництва мають низькі значення коефіцієнта варіації, що пов'язано із сезонністю виробничого процесу, а це ускладнює можливості використання XYZ-аналізу для підприємств даної галузі;
- сезонність виробництва значної частини виробничих запасів тваринництва і їх рівномірність споживання на протязі року, висока питома вага у складі виробничих запасів тваринництва кормів, які є запасами готової продукції рослинництва, що ускладнює можливості формування матриці на основі ABC та XYZ-аналізу;
- використання XYZ – аналізу для виробничих запасів тваринництва є недоцільним, оскільки потреби у споживанні кормів можна дізнатись з технологічних карт, а використання в даних цілях показника коефіцієнту варіації не несе ніяких додаткових можливостей;
- для управління запасами необхідно формувати як мінімум три матриці на основі ABC та XYZ-аналізу– матриця управління виробничими запасами рослинництва, матриця для управління запасами готової продукції рослинництва та матриця для управління запасами готової продукції тваринництва. Окрім того, з нашого погляду, доцільно окремо побудувати матрицю для управління запасами рослинництва, які не будуть реалізовані, а знову надійдуть у виробничий процес у вигляді сировини для галузі тваринництва;
- формуючи ABC аналіз для виробничих запасів тваринництва, слід відзначити, що до групи А завжди належатимуть запаси готової продукції рослинництва.

Список використаних джерел

1. Бланк И. А. Управление финансовыми рисками : [учебник] / И. А. Бланк. – К. : Ника-Центр, 2005. – 600 с.
2. Лукинский В. С. Модели и методы теории логистики : [учеб. пособ.] / В. С. Лукинский . – СПб. : Питер, 2007. – 448 с.
3. Окландер М. А. Контури економічної логістики : [монографія] / М. А. Окландер. – К. : Наукова думка, 2000. – 174 с.
4. Пономарьова Ю. В. Логістика : [навч. посібник] / Ю. В. Пономарьова. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 192 с.
5. Стерлигова А. Н. Управление запасами широкой номенклатуры: с чего начать? [Електронний ресурс] / А. Н. Стерлигова. – Логинфо. – 2003. – № 12. – С. 50–55.
6. Стерлигова А. Н. Управление запасами в цепях поставок : [учебник] / А. Н. Стерлигова. – М. : ИНФРА-М, 2008. – 430 с.